

EUROREGION JAKO ORGANIZACJA POZARZĄDOWA I POTENCJALNY STYMULATOR ROZWOJU TURYSTYKI TRANSGRANICZNEJ

MARIANNA GRETA¹, JACEK OTTO²

Politechnika Łódzka

¹e-mail: marianna.greta@p.lodz.pl

²e-mail: jacek.otto@p.lodz.pl

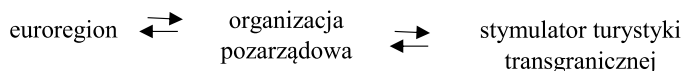
SŁOWA KLUCZOWE

euroregion, współpraca transgraniczna, integracja sąsiedzka

STRESZCZENIE

Euroregion jest specyficzną formą współpracy, która daje się definiować na różne sposoby między innymi jako organizacja pozarządowa. Ponadto można porównać euroregion do naturalnego klastra regionalnego. Kontekst jednej z tych struktur jest treścią tegoż opracowania. Ponadto podjęto też próbę ustosunkowania się do regionu jako stymulatora rozwoju turystyki transgranicznej, uwzględniając euroregion w roli organizacji pozarządowej.

W końcowym fragmencie opracowania opisano praktyczny przykład euroregionu w roli organizacji pozarządowej, który to przykład uwzględnia doświadczenia polskiej, stosunkowo młodej euroregionalizacji. W rezultacie chodzi więc o pokazanie wieloaspektowości funkcyjnej euroregionu jako: organizacji pozarządowej, stymulatora rozwoju turystyki transgranicznej, pewnego układu powiązań (rys. 1).

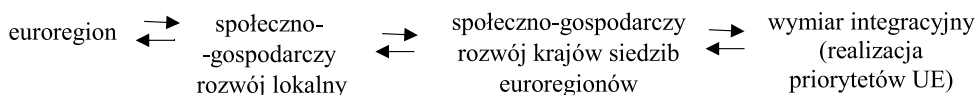
Rysunek 1. Relacje – euroregion a stymulator turystyki transgranicznej

Źródło: opracowanie własne.

Wprowadzenie

Euroregiony są specyficznymi strukturami organizacyjnymi, które zwykle się definiować, klasyfikując je jako regiony, organizacje pozarządowe, można też uważać, iż euroregion stanowi rodzaj naturalnego klastra. Ich historia podąża wraz z historią i genezą Wspólnot Europejskich/

Unii Europejskiej. Nie funkcjonują poza strukturami zjednoczonej Europy, choć wzbudzają zainteresowanie nawet w USA (jak np. złożony Euroregion Karpacki). Zainteresowanie pozaeuropejskie euroregionami wynika m.in. z uznania efektów praktycznych, jakie euroregion „przynosi” dla peryferyjnych i zacofanych regionów granicznych. Euroregion znalazł właściwe sobie miejsce w integracji europejskiej, stając się powszechną jej formą realizującą ważne priorytety w wymiarze społeczno-gospodarczym. Mają one nie tylko wymiar lokalny dla społeczności przygranicznych, ale również wymiar narodowy dla krajów siedzib euroregionów oraz wymiar integracyjny i ogólnoeuropejski. Ponadto relacje te mają charakter powiązań zwrotnych, co można w prosty sposób przedstawić następująco (rys. 2):

Rysunek 2. Relacje – euroregion a wymiar integracyjny

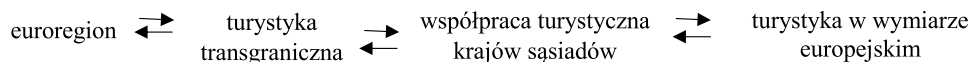
Źródło: opracowanie własne.

„Dobroczynne” i wielokierunkowe oddziaływanie euroregionów związane jest z faktem, iż jest to konstrukcja oddolna, o której powołaniu decydują społeczności lokalne, które są najlepiej rozeznane w potrzebach rozwojowych swoich terenów.

Jak już wspomniano euroregion może być uwzględniony w różnych ujęciach klasyfikacyjnych, dlatego w tym opracowaniu autorzy podejmą próbę:

- opisu euroregionu jako specyficznej struktury organizacyjnej;
- porównania euroregionu do organizacji pozarządowej;
- przedstawienia znaczenia euroregionu w swej złożoności dla rozwoju turystyki.

Zgodnie z powyższymi zamierzeniami cel główny opracowania skupia się na określeniu znaczenia euroregionu pełniącego funkcję organizacji pozarządowej w stymulowaniu turystyki transgranicznej. Z kolei turystyka transgraniczna wpisuje się w turystykę danego kraju, a jednocześnie będąc transgraniczną, czyli rozwijaną we współpracy z krajem sąsiadem (krajami sąsiadami), wpisuje się w turystykę europejską. I tu również daje się zaobserwować wzajemne oddziaływania w postaci sprzężeń zwrotnych według prostego schematu (rys. 3):

Rysunek 3. Relacje – euroregion a turystyka w wymiarze europejskim

Źródło: opracowanie własne.

A zatem euroregion stymuluje turystykę transgraniczną, której osiągnięcia współpracy „wracają” do euroregionu, aby stymulować jego wielokierunkowy rozwój.

Euroregion jako struktura organizacyjna

Euroregion jest regionem, czyli obszarem wydzielonym, mającym cechy naturalne i nabyte, ale różni się od typowego regionu zorganizowaną budową w postaci instytucji euroregionalnych. Stanowią je: rada euroregionu, prezydium, sekretariat i tematyczne grupy robocze. Zwykle podstawą „narodzin” dla euroregionu staje się współpraca transgraniczna jako współpraca między wspólnotami i władzami terytorialnymi państw sąsiadujących przez granicę państwową. Sama współpraca transgraniczna nie tworzy jeszcze euroregionu i jest rozpowszechnioną formą aktywizacji obszarów przygranicznych należących do różnych organizmów państwowych. Natomiast kiedy zostaje ona zinstytucjonalizowana i przyjmuje formę zorganizowaną i trwałą, jest organizacją powołaną oddolnie, aktywizującą władze terytorialne i posiadającą swój statut (Dunning, 2000).

Każda instytucja euroregionalna ma swoje miejsce w zorganizowanym euroregionie i pełni przypisane i określone dla niej funkcje. I tak rada euroregionu jako najwyższy organ wyznacza obszary działania i kierunki współpracy. Prezydium euroregionu jako nadrzędny organ wykonawczy realizuje zadania zaproponowane przez radę, zaś sekretariat euroregionu pełni funkcje administracyjno-biurowe (Greta, 2013).

Powyższe instytucje sprawiają, iż funkcjonowanie euroregionu, jak również jego współpraca na zewnątrz, pozostają usystematyzowane i zorganizowane oraz pozwalają harmonijnie realizować cele określone w statutach. Lektura owych statutów pozwala na pewne uogólnienia odnośnie do celów. Chociaż należy uwzględnić fakt, iż każdy euroregion jest specyficzny, np. bardziej rolny, przemysłowy bądź turystyczny – i wówczas pojawiają się cele szczegółowe. Te ogólne cele można opisać następująco:

- zbliżanie narodów i tworzenie pomostów współpracy między krajami;
- podnoszenie poziomu życia społeczności lokalnych;
- pozyskiwanie środków i realizacja transgranicznych programów gospodarczych;
- współpraca i wymiana grup społecznych, naukowych, zawodowych, kulturowych, sportowych i młodzieżowych, które sprzyjają wzajemnemu poznaniu społeczności zamieszkujących regiony przygraniczne;
- działalność edukacyjna i wydawnicza;
- zagospodarowanie przestrzenne i rozbudowa infrastruktury transportowej, w tym turystycznej;
- poprawa środowiska naturalnego i współpraca w zakresie zapobiegania klęskom żywiołowym i likwidacji ich następstw;
- cele szczegółowe w zależności od specyfiki pogranicza, na którym funkcjonuje euroregion (Greta, 2003, s. 76–78).

Cele uniwersalne są charakterystyczne dla całej euroregionalizacji, tak „starej”, czyli zachodnioeuropejskiej, jak i „młodej”, czyli wschodnio-środkowoeuropejskiej, chociaż różna może być intensyfikacja ich realizacji. Interesujący pozostaje jednak fakt, iż wśród celów ogólnych statuty wymieniają zawsze turystykę transgraniczną, która jest nicią łączącą obszary transgraniczne, jak też stymulującą różnokierunkowy rozwój społeczno-gospodarczy na peryferiach (Kosiedowski, 2008).

Ponadto, charakteryzując euroregion, należy uwzględnić następujące jego cechy:

- jest dobrowolną wspólnotą jednostek samorządu terytorialnego;
- nie posiada osobowości prawnej, a jego statut nie narusza ustawodawstwa wewnętrznego krajów siedzib i nie obdarza szczególnym pełnomocnictwem członków umowy;
- strony umowy euroregionalnej zgodnie ustalają przedsięwzięcia i projekty o zasięgu ponadgranicznym, zmierzając do realizacji założonych celów;
- euroregion może używać symboli, blankietów i znaków wypracowanych w trakcie jego funkcjonowania (Kasperek, 2014).

Euroregion, będąc w jurysdykcji prawa krajowego, podlega prawu europejskiemu, będącemu jednocześnie dla euroregionów prawem międzynarodowym. Określają go: Europejska Karta Regionów Granicznych i Transgranicznych, Konwencja Madrycka, Europejska Karta Samorządu Terytorialnego, Europejska Karta Samorządu Regionalnego.

Organizacja pozarządowa – kontekst euroregionu

Zgodnie z powszechnie przyjętą i obiegową definicją organizacje pozarządowe (skrót NGO¹) są strukturami działającymi na rzecz określonego interesu i nie w celach zarobkowych. Według ustawodawstwa polskiego organizacjami pozarządowymi są osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną i nie są to jednostki sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów o finansach publicznych (czyli np. organy władzy publicznej czy administracji rządowej, szkoły, ZUS, PAN itp.) i niedziałające w celu osiągnięcia zysku (Szaniawska, 2005, s. 27; Ustawa, 2003, art. 3, ustęp 2, punkt 1-2). Niżej w tabeli zebrano definicje reprezentatywne dla organizacji pozarządowych i zestawiono je w kontekście powiązań i istoty euroregionu (tab. 1).

Tabela 1. Ujęcia definicyjne organizacji pozarządowych w kontekście definiowania euroregionu

Definicja organizacji pozarządowej	Kontekst euroregionalny
1	2
Definicja Departamentu Informacji ONZ: <i>dobrowolna grupa obywateli, którzy działają w niekomercyjnym celu i są zorganizowani na szczeblu lokalnym, narodowym lub międzynarodowym.</i>	Euroregion jest <i>dobrowolną grupą obywateli działających w celu niekomercyjnym i zorganizowanym na szczeblu lokalnym. Ich organizację na szczeblu narodowym tworzy Forum Polskich Regionów Granicznych, a na forum międzynarodowym SERG.</i>

¹ Z ang. *non-governmental organization*.

1	2
Definicja według naukowców z katolickiego Uniwersytetu w Leuven Patrick Develtera i Benedicte Fonteneau: <i>organizacje funkcjonujące poza sferą polityczną, nie ma antagonistycznej relacji z państwem, dzięki finansowemu wsparciu przez rząd i dzięki możliwościom stwarzanym przez prawo państwowe są samorządne, a przynależność do nich jest dobrowolna, a nie rozdzielają zysków między członków, są zorganizowane.</i>	Euroregiony także <i>funkcjonują poza sferą polityczną w zgodnej relacji z państwem – siedzibą i dzięki prawu narodowemu, w jurysdykcji którego pozostają, są samorządne, zorganizowane, a zysków nie rozdzielają, bo takich nie posiadają, ale podejmują działania dla rozwoju społeczności lokalnych i przewyższania swojej peryferyjności.</i>
Organizacje pozarządowe są to <i>specyficzne, współczesne formy samoorganizacji społecznej, struktury integrującej grupy obywateli, charakteryzują się względnie dojrzałą tożsamością społeczną, określonym stopniem zorganizowania, prywatnym charakterem inicjatywy, dobrowolnością uczestnictwa, niezależnością, niekonkurencyjnością, znacznym udziałem wolontariatu i odgrywają istotną rolę w kształtowaniu postaw ludzkich w stosunku do osób bezpośrednio w nich uczestniczących, jak i mających jakikolwiek kontakt z nim.</i>	Euroregion <i>jest organizacją specyficzną, jest współczesną formą samoorganizacji społecznej, jest strukturą integrującą społeczność lokalną i charakteryzuje się nadprzeciętną tożsamością, dużym stopniem zorganizowania, dobrowolnością, niezależnością, niekonwencjonalnością i niewątpliwie odgrywa bardzo znaczącą rolę w kształtowaniu postaw społecznych wewnątrz euroregionu, jak i na forum współpracy z innymi strukturami.</i>
Organizacje pozarządowe są to <i>takie struktury organizacyjne, których członkowie poprzez wykorzystanie zasobów własnego środowiska i mobilizację innych osób, starają się rozwiązać problemy różnych grup społecznych, szukają sposobów pokonywania trudności we własnej wspólnocie, a także wychodząc poza własne środowisko pomagają innym w pokonywaniu problemów, trudności i poszukiwaniu rozwiązań. Korzystają z zasobów prywatnych bądź publicznych, ale celem ich są zawsze sprawy wspólne, a nie prywatne i indywidualne.</i>	Euroregiony są <i>nastawione na wykorzystanie zasobów własnego środowiska i mobilizację społeczności lokalnych aby rozwiązywać problemy różnych grup społecznych i szukać sposobów ich skutecznego rozwiązywania, wychodzą też poza własne środowisko we współpracy międzynarodowej, na forum SERG czy UE, korzystając ze składek członkowskich bądź środków pomocowych z UE, mając na uwadze zawsze priorytety wspólne.</i>

Źródło: przy zestawieniu definicji organizacji pozarządowych skorzystano z: Halamska, 2008, s. 13–15 oraz http://www.pes.efort.pl/do_pobrania/2010/org_pozarządowe.pdf (2.05.2017).

Euroregion jest zdefiniowany jako organizacja pozarządowa o specyficznym charakterze spełniającym wymogi organizacji międzynarodowej pozarządowej. Spełnianie przez euroregiony założeń organizacji pozarządowych odzwierciedla się też w funkcjach, jakie zwykle przypisywać się organizacjom pozarządowym. Niżej w tabeli zestawiono funkcje organizacji pozarządowych, odnosząc je do euroregionu (tab. 2).

Tabela 2. Wybrane funkcje reprezentatywne dla organizacji pozarządowych w kontekście definiowania euroregionu

Rodzaje pełnionych funkcji		Kontekst euroregionalny
1		2
Funkcje ekonomiczne	Świadczenie usług – organizacje pozarządowe ukierunkowane są na świadczenie usług obywatelom, najczęściej są to usługi socjalne (np. zdrowotne) bądź usługi publiczne (np. edukacyjne).	Euroregion funkcje te wypełnia, a oferta świadczonych usług jest znacząco szersza niż organizacji pozarządowej. Wynika to z faktu, iż euroregion ma wyższą efektywność i aktywność finansową oraz elastyczność działania, a także specjalną misję powiązaną z wynikiem finansowym. Na rodzaj świadczonych usług wpływają m.in. wewnętrzne uwarunkowania rozwojowe.

1		2
	<p>Zatrudnienie – w Europie Zachodniej sektor pozarządowy daje zatrudnienie znaczącej części osób, np. w Belgii czy Holandii wskaźnik ten wynosi ok. 10–14%, w Polsce ten wskaźnik jest niewielki i wynosi zaledwie 0,5% wszystkich zatrudnionych w gospodarce narodowej (z wyłączeniem rolnictwa indywidualnego).</p>	<p>Euroregion, mobilizując szerokie możliwości współpracy transgranicznej, stwarza warunki do transgranicznego zatrudnienia w różnych sektorach gospodarki, w tym m.in. w usługach, a ponadto w euroregionach są szkoleni pracownicy dla realizacji późniejszych przedsięwzięć transgranicznych.</p>
	<p>Przeciwdziałanie negatywnym efektem samoregulacji rynku – tzw. sektor III, do którego zalicza się organizacje pozarządowe, odgrywa ważną rolę w dostarczaniu dóbr i usług, które z trudem poddają się mechanizmowi rynku i kalkulacji w kategoriach zysku. Chodzi tu np. o potrzeby religijne, społeczne, samorealizacji, czyli takie dobra i potrzeby, których dostarczenie jest podporządkowane innym niż rynkowe zasadom, tj. trudno je kupić.</p>	<p>Euroregion przełamuje uprzedzenia i konflikty, łączy ludność euroregionalną angażując ją, jak również świadcząc różne usługi o charakterze zbliżenia religijnego, dbając o samorealizację zamieszkujących euroregion. Działalność ta przejawia się m.in. w organizowanych spotkaniach euroregionalnych czy imprezach, jak np. wspólne gotowanie czy inne warsztaty samorealizacyjne.</p>
	<p>Promowanie innowacyjności oraz wsparcie dla rozwoju gospodarczego – elastyczność i niezależność organizacji pozarządowych powodują, iż są one zdolne do podejmowania ryzyka i eksperymentowania z różnymi nowymi rozwiązaniami. Organizacje pozarządowe budują silne więzi do współpracy i wspólnoty. Mówi się, iż sektor pozarządowy to swoista fabryka zaufania.</p>	<p>W euroregionach ta funkcja uwydatnia się ze wielokrotnioną siłą, gdyż euroregion mobilizuje wewnętrzne siły transgraniczne dla stymulowania rozwoju swoich obszarów, a będąc naturalnym klastrem (mowa o tym w dalszej części opracowania) umożliwia wykorzystanie endogenicznego potencjału w kierunku innowacyjnym. Euroregion z istoty jest wspólnotą i uaktywnia więzi współpracy, a przez zbliżenie sąsiedzkie staje się „fabryką zaufania”.</p>
Funkcje społeczne	<p>Integracja społeczna – organizacje pozarządowe sprzyjają włączaniu w życie społeczne osób lub grup społecznych, zwłaszcza zagrożonych marginalizacją, uczą zaufania, podejmują działania zmierzające do podnoszenia standardu życia.</p>	<p>Euroregion ma wpisaną integrację społeczną w cele statutowe, a podnoszenie standardu życia po stronach granic sąsiadujących krajów jest priorytetowym celem euroregionalnym, tym bardziej że euroregion łączy obszary peryferyjne.</p>
	<p>Uzupełnianie działań państwa – organizacje pozarządowe dążą do uzupełniania luk w publicznym systemie zdrowia, edukacji, usług socjalnych, kulturowych i wypoczynkowych dla zaspokojenia lokalnych potrzeb.</p>	<p>W odniesieniu do euroregionu także potwierdzić należy, iż poprzez jego funkcjonowanie świadczone są usługi edukacyjne, zdrowotne, kulturowo-wypoczynkowe dla ludności euroregionalnej. Tego typu działania euroregion ma także określone w statucie.</p>
	<p>Działania na rzecz interesów mniejszości i troska o dobro wspólne – misją organizacji pozarządowych jest poprawa sytuacji grup dyskryminowanych czy mniejszości etnicznych, religijnych itp. Ich działalność określa się mianem rzecznictwa, bo przemawiają w imienniku tych, którzy nie potrafią robić tego skutecznie. Co się zaś dotyczy dobra wspólnego to np. organizacje ekologiczne działają w określonym obszarze dobra wspólnego.</p>	<p>Euroregion działa na rzecz ludności transgranicznej oraz w interesie obrony tożsamości lokalnej, uwzględniając „mozaikę” kulturową, religijną czy etniczną tych społeczności (np. Euroregion Karpacki). Euroregion także „przemawia” w interesie i na rzecz swoich mieszkańców, „wynosząc” niejako problemy lokalne na szersze forum celem ich skutecznego rozwiązywania. Euroregion sam w sobie jest wspólnym dobrem jego mieszkańców, takim też pozostaje w ich świadomości.</p>
	<p>Inicjowanie zmian społecznych – w tej funkcji organizacje pozarządowe umożliwiają różnym grupom wywieranie nacisku na władze polityczne czy opinię publiczną i w ten sposób przyczyniają się do zmian społecznych.</p>	<p>Euroregion poprzez swoje instytucje oraz inne reprezentujące go struktury, np. SERG, Forum Polskich Regionów Granicznych czy Komitet Regionów UE, wywiera nacisk na realizację różnych działań prowadzących do skutecznych i pożądaných zmian społecznych.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://osektorze.ngo.pl/x/631719> (2.06.2017) oraz Klasik, 2006.

Z bliższej analizy tabeli 2 wynika zbieżność funkcyjna typowych organizacji pozarządowych z funkcjami, które pełni euroregion, i dotyczy to tak funkcji ekonomicznych, jak i społecznych. Wśród tych ostatnich zwłaszcza charakterystyczna jest funkcja integracji społecznej oraz działań w interesie społeczności lokalnych. Euroregion bowiem jako organizacja pozarządowa jest istotnym elementem demokracji i społeczeństwa obywatelskiego. Został utworzony przez społeczności lokalne i dla społeczności lokalnych. Zaś z uwagi na szeroki wachlarz problemów, przed którymi staje, oraz możliwości rozwojowe stanowi płaszczyznę współpracy, którą można porównać do klastra.

Euroregion Śląsk Cieszyński – jako euroregion turystyki transgranicznej i jako organizacja pozarządowa

Euroregion Śląsk Cieszyński jest obszarem współpracy transgranicznej w zorganizowanej strukturze euroregionalnej na pograniczu polsko-czeskim i funkcjonuje od 1998 roku. Po stronie polskiej obejmuje swym zasięgiem atrakcyjnie położone gminy z powiatów cieszyńskiego, bielskiego, wodzisławskiego oraz miasto Jastrzębie-Zdrój. Natomiast po stronie czeskiej jest to 16 gmin z powiatu Karwina oraz 24 gminy z powiatu Trydek Mistek. Na obszarze euroregionu znajduje się m. in. skrawek Karpat, Pogórze Cieszyńskie, Kotlina Ostrawska, znaczna część Kotliny Oświęcimskiej i wschodnich Sudetów, grzbiety Beskidu Śląsko-Morawskiego wzdłuż rzeki Ostrawicy, koryto rzeki Olzy, Jezioro Goczałkowickie, które podąża do ujścia rzeki Białej i najwyższe szczyty Beskidu Śląskiego (Skrzyczne i Barania Góra). Ta wybiórcza ewidencja geografii euroregionu po stronie polskiej świadczy o dużym bogactwie atrakcji turystycznych, które uzupełnione o stronę czeską dają duże możliwości rozwojowe. Jednakże są to tylko naturalne atuty, zaś do bogactwa turystycznego należą liczne pałace, zamki, muzea i parki. Toteż studiując analizę SWOT euroregionu, podkreśla się jego mocne strony poprzez atrakcyjność turystyczną.

Jako międzynarodowa organizacja pozarządowa Euroregion Śląsk Cieszyński czuwa nad zorganizowanym rozwojem swoich obszarów, ściągając i wykorzystując efektywnie m.in. pomoc strukturalną z Unii Europejskiej. Znalazło to wyraz w wielu przedsięwzięciach zrealizowanych z projektów unijnych. Poniżej przedstawiamy tylko niektóre o znaczeniu dla rozwoju turystyki (tab. 3).

Tabela 3. Wybrane projekty zrealizowane z unijnej pomocy strukturalnej o znaczeniu dla rozwoju turystyki

Nazwa projektu	Zrealizowane przedsięwzięcie
1	2
REGIOTOUR	Trasy rowerowe przez Euroregion Śląsk Cieszyński – Těšinské Slezsko
BESKIDOMAP	Rozwój turystyki w rejonie zapór Cierlickiej i Żermanickiej oraz Jeziora Goczałkowickiego
IMAGE PROSPECT	Materiał prezentacyjny o euroregionie
INTERTURISM	Współpraca polsko-czeska w zakresie strategii rozwoju turystyki w Beskidzie Śląskim i w Beskidzie Morawsko-Śląskim
BORDER CROSSING	Studium modelowe przekraczania granic

1	2
„Mysia dziura”	Rekonstrukcja skrzyżowania drogi z linią kolejową w Trzyńcu
MONITORING	Rekonstrukcja drogi dojazdowej do przejścia granicznego Horni Lištná (Leszna Góra) oraz drogi międzynarodowej (E462 i E75)
INFOBUSINESS	kompletowanie, opracowanie i dystrybucja informacji elektronicznych (w tym ekonomicznych i turystycznych)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://risy.cz/pl/ris/beskidy-pl/beskidy-bez-granic/euroregion-slask-cieszynski/> (30.06.2017).

Gdyby nie nastąpił proces euroregionalizacji, nie byłoby podstaw, aby środki te w sposób zorganizowany wpłynęły jako pomoc strukturalna, gdyż są one przeznaczone na współpracę transgraniczną.

Dzięki pomocy strukturalnej i naturalnemu specyficznemu potencjałowi w Euroregionie Śląsk Cieszyński jest możliwa wielokierunkowa współpraca i koordynacja w wielu zakresach. Wystarczy wymienić choćby następujące:

- ruch turystyczny jako znaczące źródło dochodów lokalnych i czynnik wpływający na rozwój innych sektorów, a tym samym zmniejszenie bezrobocia;
- powstawanie sieciowych współzależności rozwojowych turystyka – handel – usługi transportowe – budownictwo;
- przyciąganie inwestorów poprzez ofertę turystyczną, kulturową i sportową;
- kreowanie indywidualnego, wyjątkowego wizerunku poszczególnych miejscowości;
- lansowanie twórczości regionalnej jako przedsiębiorczości lokalnej;
- integracja kulturowa, poszukiwanie korzeni i autentyczności;
- napływ turystów z zagranicy i współpraca w zakresie ruchu turystycznego z innymi regionami, np. Beskidem Żywieckim w Polsce i Beskidem Kisuckim na Słowacji (wychodzenie euroregionu/klastra na zewnątrz – etap 4 i 5 opisywane w tabeli 5);
- rozwój systemów ruchu turystycznego z partnerami czeskimi (efekty zewnętrzne euroregionu/klastra) i budowa nowych obiektów turystycznych, np. wyciągów krzesełkowych czy obiektów rekreacyjno-sportowe.

Turystyczny Euroregion Śląsk Cieszyński jako organizacja pozarządowa wpływa na dywersyfikację rozwojową, tworzenie różnych sieci powiązań i współzależności, na rozwój lokalnej przedsiębiorczości, transportu i komunikacji, a także rolnictwa i działań marketingowych. W ten sposób rodzi się klaster naturalny, który ma wpływ na rozwój peryferyjnych obszarów.

Podsumowanie

Euroregion jako specyficzny region współpracy transgranicznej w zorganizowanej strukturze funkcjonuje na wszystkich granicach krajów unijnych, a nawet wykracza poza te granice, „wciągając” do współpracy kraje niebędące członkami UE. Jego specyficzność polega na tym, iż jest on:

- regionem;
- międzynarodową organizacją pozarządową;

- można również zebrać argumenty dotyczące podobieństwa euroregionu do klastra, który wpływa na rozwój turystyki.

O ile interpretowanie euroregionu jako regionu i organizacji pozarządowej jest oczywiste, co wynika z definicji tychże pojęć, to już porównanie go do klastra nie wynika wprost z definicji. Można jednak zaobserwować szereg podobieństw, które do takich porównań upoważniają, a są to zarówno cechy, jak i etapy rozwojowe. Byłby to klaster turystyczny, ale ramy opracowania nie dają możliwości rozwinięcia tegoż zagadnienia.

Każdy euroregion dysponuje naturalnym potencjałem rozwojowym wynikającym z położenia geograficznego i dziedzictwa społeczno-kulturowego, czyli warunkami do rozwoju turystyki, czy to bardziej wyspecjalizowanej, czy też bardziej ogólnej. Euroregion jako organizacja pozarządowa ma warunki do „ściągnięcia” pomocy strukturalnej na ożywianie swojego potencjału rozwojowego, w tym turystycznego. Euroregion stwarza możliwości dla wielokierunkowego rozwoju sieci sektorów, które pośrednio lub bezpośrednio służą rozwojowi turystyki. Zaś zaprezentowany tu przykład Euroregionu Śląsk Cieszyński te prawidłowości uwzględnia i potwierdza. Aby podkreślić stymulującą rolę euroregionu jako organizacji pozarządowej w rozwoju turystyki, nie trzeba typowych i ciągle powtarzających się ujęć statystycznych o liczbie turystów czy też zmieniającej się infrastrukturze turystycznej. Wystarczy wskazać realizowane projekty z unijnej pomocy strukturalnej o charakterze służącym rozwojowi turystyki. Gdyby nie euroregion, tego typu pomoc (należy sądzić) w ogóle by tu nie zaistniała, a przedsięwzięcia turystyczne miałyby spowolnioną realizację.

Literatura

- Dunning, J.H. (2000). *Regions, Globalization and the Knowledge-based Economy*. Oxford: Oxford University Press.
- Greta, M. (2003). *Euroregiony a integracja europejska. Wnioski dla Polski*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Greta, M. (2013). *Euroregiony polskie w procesie integracji oraz w przewyciężaniu peryferyjnych dysproporcji regionalnych*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Halamska, M. (2008). *Wiejskie organizacje pozarządowe*. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN.
- Kasperek, B. (red.) (2014). *Euroregiony pogranicza polsko-czeskiego*. Cieszyn: Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”.
- Klasik, A. (2006). Przedsiębiorczość i konkurencyjność a rozwój regionalny. Podstawy teoretyczne i metodologiczne. W: A. Klasik (red.), *Przedsiębiorcze i konkurencyjne regiony w perspektywie spójności przestrzeni europejskiej*. Katowice: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach.
- Kosiedowski, W. (2008). *Regiony Europy Środkowo-Wschodniej w procesie integracji*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu M. Kopernika.
- Mayer, B., Milewski, D. (2009). *Strategie rozwoju turystyki w regionie*. Warszawa: PWN.
- Szaniawska, I. (2005). Zakres podmiotowy pojęcia organizacja pozarządowa. *Służba Pracownicza*, 2. *Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003*, Dz.U. 2003 nr 96, poz. 873 z późn. zm. <http://osektorze.ngo.pl/x/631719> (2.06.2017).
- <http://risy.cz/pl/ris/beskidy-pl/beskidy-bez-granic/euroregion-slask-cieszynski/> (30.06.2017)
- http://www.pes.efort.pl/do_pobrania/2010/org_pozarządowe.pdf (2.05.2017).

EUROREGION AS THE NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATION AND POTENTIAL STIMULATION OF THE DEVELOPMENT OF CROSS-BORDER TOURISM

KEYWORDS | Euroregion, cross-border cooperation, neighborhood integration

ABSTRACT | Euroregion is a specific form of the co-operation that can be defined in different ways, among others as Non-Governmental Organization. Moreover the euroregion can be compared to natural regional cluster. The context of one these structures is the topic of this elaboration. Furthermore there is an attempt to respond to region as a stimulant of cross-border tourism development taking euroregion as Non-Governmental Organization.

In the last part of the elaboration there was described the practical example of euroregion as a Non-Governmental Organization, which takes into account the polish experience of relatively young euroregionalization.

Translated by Marianna Greta, Jacek Otto